مشتیٚ خوەشی

سرشناسنامه	:	باباخانی، نسرین، ١٣٦١
عنوان و نام پدیدآور	:	مشتێ خوەشی، نەسرین باباخانی
مشخصات نشر	:	مؤلف
مشخصات ظاهری	:	٤٨ ص
وضعیت فهرستنویسی	:	فیپا
یاداشت	:	کوردی
موضوع	:	داستان کردی (چیرووک کوردی)
شابک	:	٣ – ٥٨٤٣ – ٠٤ – ٩٦٤ - ٩٧٨

عنوان کتاب: مشتێ خوەشی
نویسنده: نسرین باباخانی
ویراستار: س. جهانفرد «ژیار»
طرح جلد: عادل سنجابی
چاپ : نشر داستان
تیراژ: ١٠٠٠
قیمـت: ٢٠٠٠
ناشر: مؤلف

مشتێ خوەشی

کوومە چیرووك کوردی

نـڤوسەر: نەسرین باباخانی

nasnameŷ pirtûk ناسنامەیٚ پرتووک

■ ناو کتاو : مشتێ خوەشی
■ نـوسەر : نەسرین باباخانی
■ وێراشتەر : س. جەهانفەرد «ژیار»
■ رۆبەرگ : عادڵ سەنجابی
■ چاپەمەنی : نشر داستان - کرماشان
■ ئەژمار : ۱۰۰۰
■ شابک : ۳ — ۵۸٤۳ — ۰٤ — ۹٦٤ - ۹۷۸
■ چاپ یەکم کرماشان ۸۹ kirmaşan ۲۷۱۰ kurdî

n.babakhani@gmail.com

پێرست

مشتێ خوەشی ٧
دەسنـۆسەیل ئایمێگ ١١
گەردەچۆچان ٢٠
رووسەم و سووراو ٢٤
سەد ساڵ تەنیائی ٢٩
چیرووکێگ ئڕا ئەوانەگ نیـەتـوانن بخـوەنـنـەێ ٣٧
رەوایەت یەێ مرۆژ ٤٠
ئەجەڵ ٤٥
یەتیم ٤٦

مشتێ خوەشی

پـڕ مـشتێ ورده کوچـگ بـۊ. وه لـۊ چـەمێـگ پـشت داچـەمـانبۊد و نیـشتبۊد. ورده کوچگێـگ فـڕه دادە نـاو ئاوەگەو رشانەێ یەکا. هەر جار یەێ جی لە لەش خوەێ نوقس[1] دگردیاد. یـەێجـار سـەر و ئـێ جـار دڵـێ. وه نـاو

[1] - nuqs **نوز، نیشانه**: هدف.

خاک و خوڵەگە گەردی و کوچگ گەوراێگ پێا کرد دەس بردە بان و هەم هاوردەێ خوار. دخواست وێنەگەێ خاس بۆنێد. سەر دەمچەو، کراس شڕەگەێ وەرێ، کوچکەگە وە قایم فڕە داد. ئاوەگە شڵپەێگ کرد و وێنەگە[1] بۆە هزار کوتەو. بسکەێگ کرد[2] و هەمیش وساد تا وێنەگە گردەو بوود و دوجارە کوچکێگ فڕە بدەێد. دەنگێگ ژنەفت. کوچکەگە گلەو دادە ناو مشت و شاردەوەێ. وێنەێ دووان پیا و دوچەرخەێگ کەفتە ناو ئاوەگە. یەکێگیان پیر بۆ و ئەواکە پیا کامڵەێگ بۆ. ئاێم پیرەگە هناسێگ کیشاد و وەت: «شەکەت بۆمە رووڵە. لە ئەو سەر دارەگان دیدە تا...» وە دەس ئامـاژە کرد گوواێ پیا کامڵەگە سەر گردبۆدە بان چەمەگە. ریشچەرمگ دەسێ داخس و وەت: «لە ئەو سەرێ تا ئێرە وە دوچەرخەوە هاتمە » پیا هێمان سەر خسبۆدە خوار و

---

[1] - wêne رەسم، ڤێنە: تصویر.

[2] - biske kird لە وەر خوەێەو خنس، بزەخەنێ، بزەکەنێ: لبخند زدن.

چمانێگ مینەی خوەێ لە ناو ئاوەگەێا کردیاد. یەێجار سەر هێز داد و وەت: «لە کوورە هاتیدە؟» ریشچەرمگ هەم دەس گردە بان. ئێجار وەرەو جیترەک ئاماژە کرد. پیا وەت: «خاسە. فرە خاسە»

پیا کامڵە پرسی: «فرە تیەیدە ئێرە؟»

ریشچەرمگ وەت: «ئا... چەن جارترەک هاتمە» پیا هەم پرسی: «ژنەگەد. ژنەگەد نەمردێە؟» ریشچەرمگ وەت: «مردێە. چەن ساڵە مردێە» پیا سەر گردە بان و وەت: «هەورەگان سییەن» ریشچەرمگ خوەێ خسبۆدە مل دوچەرخەگە و تماشاێ ئاسمان کرد. پیا کامڵە دەسەیلێ لە ناو گیرفان بۆ. لە ناو ئاوەگە مینەێ وێنەگەێ خوەێ دکردیاد. ریشچەرمگ پرسی: «چەن ساڵدە؟ فرە تیەیدە ئێرە؟»

پیا وەت: «ئا.. جاروەختێگ تیەم»

هـەر دوگێـان بـیٚ دەنـگ بـۆن. دەنـگ وا و قـورواق و هەورەتەرەقە هاتیاد. پیا کامڵە بیٚ دەنگیـەگـە شـکان و وەت: «ژنەگەم مردێە »

ریـشچەرمـگ هـەمـیش رۆ کـردە ئاسـمان هناسـێگ دکیشاد و وەت: «هەورەگان سییەن»

قورواقێگ پـەڕییـە نـاو ئـاوەگـە و وێنـەیٚ هـەرسـێیان رشانە یەکا. یەیٚ کەم پیٚ چی تا دوجارە وێنەیان جـوور قالییێگ ولاێەو بکەیٚ هاتەو. پیا لە لۆ ئـاوەگـە هـەلّـساد. کوچگ وردەگان وە مشتەو فرە دا ناو وێنەگـان و وەرەو ناو ئاوەگە چی. وێنەگان پەخش و پەلاوە کـرد. ئـەوقـرە چی تا دی سەریش دیار نەبۆ. ریشچەرمگ دوچـەرخـەگـە لە دەسیٚ کەفت. پیا کامڵە دەس لـە گیرفـان دەرهـاورد. هـەردوگێـان چـەو بڕینـە شـوون پیاگـە کـە دی ئێـسە نەمەنبۆدەیٚ.

دەسنۆسەیل ئایمێگ

چەوەیلم وە زوور واز کردم چمان کەسێگ دۆرانبۆدەیانە قەیٚ یەکەو. قولەیلم دریژەو بۆ و گیانم ئیلا و ئەولا دکردیاد. کراس نازکەگەیٚ وەرم تەڕ بۆ. چەوەیلم خاستر واز کردم تا دەور و وەرم بۆنم. داچەڵەکیام[١]

---

[١] - daçĺekyan **راچڵەکیان، وە یەیٚهەو هەڵپەڕین**: يك دفعه از خواب پريدن، ترسيدن.

دخواستم بقیرڕنم. زۆزی قولەیلم جەمەو کردم. ئاو پاشیە ئیلا و ئەولام. بزیزگەیٚ سەردێگ گیانم داگرد، هەرچیٚ جییە تیەریک بۆ. خوەم دیم وە نوک قایقێگ نیشتمە. ژن و پیایێگ لەولاتر دانیشتبۆن هۆچ کامێیان نەناسیم. ژن جوان ئەینەکییێگ قسە دکردیاد دەنگێان دژنەفتیام. پیا وەت: «تماشایٚ ئەورە بکە. ئەو کوچگە جور قارچکێگە» ژن یەواش سەر تەکان داد و وەت: «کەمووتەرەگان چەنێگ رەنگینن» پیا وەت: «چەنێگ فرەن»

ژن وەت: «کی؟» یەیٚ کەم خوەم جیوەجی کردم. قایق ئیلا و ئەولا کرد. پریسکەیٚ[١] نۆر جییەیلێگ لە سەقف ئشکەفتەگە شکافتبۆد و هاتبۆدە ناو. پیا سیکارێگ دەرهاورد و مفێگ دادە لیٚ و کڵ سیکارەگەیٚ رشانە ناو ئاوْ سییە و سەردەگە. کڵەگە چەرخیٚ دخوارد

---

[١] - pirîske **لیسك، ترۆسکە، تیشك**: پرتو.

و نوقمەو بۆ. وە وەر خوەێ خەنس و وەت: «چ هـەوایێ خوەشێگە»

ژنیش وە خەنـەوە وەت:«تماشـایێ ئـەورە. ئـەوەیـشە هێز گردێە» یەێ دەفە هەر دوگێان رۆێیان کردنـە مـن و خەنین. پیا وەت:«خەود خـوەش »مـن جـواوێ نـەدام و وسام تا باقی قسەگەێ بکەێ گـووایێ[١] دی هـۆچ نـەوەت. چوار پەنج گلە کەوتر یـەێجـار باڵـەو گـردن و چینـە نـاو کوچکەگان. وە لاێ خوەمەو وەتم:«چ دەنـگ خـوەشـێگ دێرن. دەنگ باڵ داینێان مینێدە ئاهەنـگ خـوەشـێگ کـە هۆچ کەس نەژەنیەسەێ» وەخت باڵ داینـێـان چـەن گلـە پەڕ کەفتنە سەر ئاوەگە و گیژ دخواردن. ژن بێ دەنگـی شکان و وەت:«خوەش وە هاڵ کـەوتـرەگـان» پیـا سـەر خوران و وەت: «کوچگەگان لەێرە هاتنەسە ناو ئاوەگـە. ئەو کوچگیشە مینێدنە شـەێتـان» قـایق وە ئـارام وەرەو نووا دچیاد. سەردم نەبۆ. وەلێ وە ناو دڵم ترسـێگ بـۆ.

---

١ - guwaŷ بەڵام، وڵام، ئەمانێ: ولی

وەرەو نوا گشت جییێگ تیـەریک بـۊ. دەنگێـگ ژنـەفـتم «چەن ساڵدە؟» پیا وەگەرد منەو بۊ. وەتم :«هـەیـژدە ساڵمە» سەر خسە خوار و چەوێ دۊرانە ئاوەگـە چمـانێ دخواسیاد چشتێگ لەورە بۊنێدەو. یەێجار وەت:«چشتێگ نەمەنێە بڕەسیم» تماشاێ بان سەرم کردم گشت جێیـگ کەوتر بۊ یانێ سەردێان نەبۊ. لەێرە چۊ هەڵکەن[1]. قـایق یەێجا دادە قەێ کوچگ گەورایـگ. مـن وەرەو نـووا چـیم دخواستم وە سەرەو بدەمە زەمین. قایق یـەێ کـەم لارەو بۊ[2]. کەمێگ چەرخی تا راسەو بۊ و وساد. دخواستم هێز گـرم قولـەیلـم وشـک بـۊن. هـەلـەو گـەردیـام دخواسـتم چشتێگ بۊشم دیم ژن و پیـا نـەمـەنـەسـەێـان ئـەورەیلـە گەردیم وەلێ لە هۊچ کوورە نەبـۊن. مـن بایـەد تـەنیـائی بچیام. یەێ کەم خوەم تەکانم پرشنگ ئاو پاشیمە دەم چەوم کەفتمە رێ لەێرەو دی سەقف ئشکەفتەگە بـەرزەو

---

[1] - heĺken **تاقەت تیەرن، تاوشت تیەرن**: تحمل می‌کنند.

[2] - larew bü **چەفتەو بۊ، گیرٚەو بۊ**: کج شد.

بۆیاد جور گومەزێ بۆ. رووژنائی وە بانەو هاتبۆدە ناو. چمانێ چراخێگ رووشن کردبۆن سایەر[١] کەوترەگان کەفتبۆدە قەێ دیوار و بن ئشکەفتەگە. لەولاتر لە ناو رووژنائیەگە چەن کەس وسابۆن پشتێیانەو من بۆ. دخواستم وەرەو لایان بچم وەلێ قولەیلم نەچی. دەنگ هۆچ کامێان نەهاتیاد تەنیا دەنگ باڵ داین کەوترەگان بۆ وایێ کە دخواردیادە قەێ کوچکەگان. وەرەو تیەریکییەگە دچیاد. دی دەنگ کەوترەگان نەژنەفتیام دڵم لەرزی قولەیلم وەرەو نووا دکیشیاد. چەوم کەفتە چەن گلە سایەر وە ناو تیەریکیەگە نیشتبۆن دەنگ گیرەێان ژنەفتم. دڵم تونتر دکوتیاد قولەیلم تونتر دچیاد. پسا ددەوم. رەسیمە دالان تیەریکێگ. وەر چەوم نەدۆنیام. قولەیلم تا زرانی تەڕ بۆن دی هاز[٢] نەداشتن. هەر دوگ دەسم کردبۆمە گوچان و وەرەو نووا دچیام.

---

[١] - saŷer **سا، سەیوان:** سایە.

[٢] - haz **هێز، تووان:** توان، قدرت.

□□□

چەن سات بۆ ڕێ دکردیام. چەوەیلم بەسام. ڕووژنائی ئەوقرە فرە بۆ چەوەیلم بەسام دەنگ بووق و قیڕەێ ماشینێگ ژنەفتم. لە نووایێ پام وساد «مەگەر کووری؟ ماشین وەێ گەورائیە نیەۆنی؟» خوەم لە ناوڕاس خێاوان دیم. ماشینەیل لە هەرچێ لاوە بووق ددیان. دەویم و کردمە ئەودەس. لەێ ساختمانەیل چەن پووشە ڕەد بۆم. لە ناو شیشەێ یەکێگێان خوەم دیم. کوتر و شەڵواڵ لە وەرم بۆ. دەس کیشامە سەر و ڕوومان[1] و سێوڵم. مۆ جانگیەلم[2] چەرمگەو بۆد. هەر ئی جووره تماشاێ خوەم کردم دیم پیاێ کوت و شەڵواڵێ باڵابەرزێگ وەرەو لاێ من تیەێ. ڕەسییە پێم. هەڵەو گەردیام. دەس هاوردە

---

[1] - rûman ڕوومەت، ڕۆەت، دیمەن: صورت، رخسار.

[2] - cangîye هانییە: شقیقه.

نووا و وه گەردم دەس دادو وەت: «سلاٚم ئاغەێ جهانی. هالٚد چۆنه؟»

وەتم: «خاسم» خەنی و وەت: «کوره. ئەقره کار نەکە. پۆل چەس؟» وەتم: «کی ها فکر پۆل» وەت: «شووخی کردم. وه دلٚ نەگر. ئێسه تواێ بچیده شرکەت؟ تا وه گەرد یەک بچیم منیش لەوره کار دێرم»

«باشەد بچیم» کەفتیمنه رێیا. رۆ کرده پیم و وەت: «راسی چەده رەنگ و رۆد نەمەنێه؟» «کی من؟ نه خاسم» له چەن پووش چیمنه بان وه دەر دیمێگ[1] وساد و وەت: «نیەچیده ناو» وەتم:«کووره؟» وەت: «دیمەگه دی!» تازه دوقوروشیم کەفتبۆد وەتم: «خوداهافز» چیمه ناو و دانیشتمه پشت میزەگەم. پەروەندەگان گردمه دەسم و دەس کردمه خوەنینێان. دەسم وه سەر خوەێ برێگ جییەیل ئمزا دکردیاد قاقەزەگان نیامه بان یەک هەر چەن وەخت یەێجار

---

[1] - dîm وتاق، دیو، ژوور: اتاق.

یـەکێـگ دهاتیـادە نـاو یـا ئمـزا دخوواسـیاد یـا چـای دهاوردیاد. یەکێگ هاتە ناو و وەت:«خەستە نەۆد ئاغەیٚ رەئیس! ئی پەروەندەیلە بووەم؟»سـەرم هێـز دام چـەوم کەفتە ناو چەو جوان ئەینەکی مۆ سەر سییەێـگ. جـوور وێنەێگ هاتـە نـاو سـەرم. دوجـارە سـەرم خـسمە خـوار. پەروەندەگان لـە وەر دەسـم بـرد. خودکـارەگـەم وە بـان قاقـەزەگـان دهاتیـاد و دچیـاد کـەسێگ تـەق داد یـەکـم مانتوو کوڵەگەیٚ وەریٚ دیم ئێجار رووومان رەنگینـیٚ. هـەر لەێوا تماشایٚ دکردیام. «ئاغەیٚ رەئیس! ئاغەیٚ رەئیس. نەژنەفتی چە ئۆشم؟» هاتمە خوەما و وەتم: « نـە نـە! سـوو سـات پـەنـج» ژن چـی و دەر وە پـشتەو بـەسـاد. سەرم گردمە ناو دەسەیلـم و نامـەیٚ بـان میـزەگـە. هێـز گردم وە ناو دیمەگە خڕێگ خواردم تـا لایٚ پـەنجـەرەگـە چـیم و تماشـایٚ خـوار کـردم، لـەیٚ بانـەو ئاێمـەیـل چـە بۆچگن وەلایٚ یەکـەو رەد بـوون و بڕێـگ جـار وە لاشـان ددەنە یەک. ئەجەڵە دێرن.

له پاێ پەنجـەرەگـه هاتمـه ئـیلا و دوجـاره دانیـشتم. سوویش باێەد بهاتامـه ئێـره. دوسـوو سـێسـوو. دوسـوو سێسوو.... رووژەیل هەر ئیجووره دهاتیان و من وەگەرد خوەێان دبردیان. سوو دوسوو سێسوو. پەروەندەگان بان میزەگه تماشام دکردیان و چەوەرێیم بۆن ئاغـەێ جهـانی یـەێ قـەێـر قاقـەز سـییەوه کریـاێ وه دەس هێـز داد و تماشاێ ئیلا و ئەولاێ کرد. گـەرد خـوەێ وەت: «خـەت منه؟ کەێ نـۆسامەسەێان؟» وه پاێ ئـاخرین بـەرگـه وه درشـت نـۆساد: «باێـەد بخـەمـەێانـه نـاو زۆلـدانی[1]» قاقەزەگان لووچ دکرد و فرە داده ناو زۆلدانییـەگـەێ وەر دەس و دووجـاره سـەرێ گـرده نـاو دەس و نـادەێ بـان میزەگه.

---

[1] - züldanî زیلدانی، گەنەڵخەدان، ئەنجەڵدان: آشغالدانی.

گەردەچۆچان[١]

یەکم جارم نەبۆ من وە ئی ڕێیا دچیام هاتێ هزارمین جار بۆ. دچیام ئڕا وڵاتم. چەن رووژێگ لە ناو ڕێیا بۆم. خوەر تێژێگ بۆ و سیاتی مۆ سەرم تاوشت[٢] خوەرەگە دگردیادە خوەێ. سەرم داخ بۆ و ئەرەق وە تێوڵم

١ - gerdeçüçan **گەردڵەتۆچان، تووز و خاك و خوەڵ**: گردباد.

٢ - tawişt **تاوێشت، تاو**: تابش.

دهاتیاده خوار، وه پاڵ چەن گله دار رەد بۆم دزانسیام چەمێگ ها ئەوره، له ژێر ساێرْ دارەگان دانیشتم و پڕ مشتم ئاو کردم دیم ئاو چەمەگه خەڕگینه. دامه دەمچەوم. ئاو تام دۆکەڵ[١] ددیاد، تفانمەوەێ. هەڵسام چەوم کەفته تەپڵاو سەوزێگ. ئاسنەگەێ چەفتەو بۆد و سەرەو خوار کەفتبۆد. ناونیشان شارەگه پاکەو بۆد له خوارێ نۆسابۆد ٣ کیلوومتر. دریژی رێیەگه گردم و چیم وه ناو دەروازەێ شارەگه، تەقیامه دوو سێ کەسا که گەرد یەکا گەرم گردبۆن؛ دەنگێیان وه گووشم ئاشنا نەبۆ دامه قەێان و رەد بۆم گوواێ چمان من نەدین منالەیل بۆچگ وەگەرد ماشین بازی دکردیان و وه زووانێگتر قسه دکردیان. من له ناو ئاێمەگان رەد دبۆام و تماشا دارەگان دکردیام، لقەگانێیان شکیابۆد سەرێیان وەرەو زەمین بۆ. یەێ بڕ ژن سەر تا پا سییه دانه قەێمەو چین. پیاگێ له کەمارْ بوڵوارەگه دانیشتبۆد چمانێ چەوەرێ مردن بۆ.

---

١ - dükeĺ **دووکەڵ، دۆد**: دود.

دەنگ ئامبۆڵانس له ئەولاتر دهاتیاد. نووایێ پیایێگ گردم و وەتم چشتێگ بۆه؟ مەردم ئڕا لەێوانه؟ پیا واق تماشام کرد و هۆچ نەوەت و چی. یەێ دەفه یەێ ماشین پڕ له سەرباز وساد و دو سێ گله پیا له لێ هاتنه خوار و گرتنەم. منیش یەی قەێر دەس و پا دام گوواێ بێوەلیفەت بۆ. له ناو پاسگا بۆم، وەتم: «ئڕا گردینەسەم؟» پیا سەر خسه خوار و جواوم نەداد و وەت: «ناود چەس؟» وه زووان خوەیان وەت گوواێ من زانسم چه ئۆشێ وەتم: «چه توواینه[1] ناوم، ئڕا گردینەسەم؟» ئیکەش دووانێیان گرتنەم دەڵەکم دانه ناو سلوولەگەم، لەوره دانیشتم جی فره پێسێگ بۆ له دار و دیوار بوو پێسی دهاتیاد و بوو دۆکەڵ و مێز. دخواستم هڵاڵم[2]. له گووشەێگ دانیشتم و چەوەرێ مەنم. رووژنائی جی خوەێ داده تیەریکی و هۆچ چشتێگ دیار نەبۆد

---

[1] - dixwazîyn **تواسن، داوا کردن**: درخواست (**دخوازم**: می خواهم)

[2] - hiĺaĺim **قەێ دکەم**: استفراق می‌کنم.

دەنگ قاڵ و دەنگ ماشینەیل خەفت. نیەزانم کەێ خەو کەفتبۆدە لێم. وە دەنگ ئاسنەگان لە خەوا هاتم. چیمە دەیشت، هاڵ خوەشێگ داشتم گوواێ هێمان[١] مەنبۆد کە لەێرە چە بۆە هاتێ گەردەچۆچان هاتبۆد.....

---

١ - hêman **هەمراێ، هێشتا**: هنوز

رووسەم و سووراو[١]

دەورملییەگەیٚ بەسابۆدە دەورْ ملیٚ و قژ سوور[٢] رەنگ کریاگیٚ خسبۆدە دەیشت. دەس منالٚێگ لە ناو دەسیٚ بۆ منـالٚ چلٚـم شـوورٍەو بـۆد. دەسـیٚ تـەپـانبۆدە نـاو دەم،

---

[١] - - rûsem û sûraw **دو کەسایەتی لە شانامەیٚ کوردی:** دو شخصیت از شاهنامه کردی.

[٢] - sûr **سۆەر:** قرمز، سرخ

وەختێ رێ دکردیاد، پاێ لە ناو بەرزی چاڵییەیل خێاوان دکەفتیاد؛ ژن پا دکڕانیاد زەوا و مناڵ لە شوون خوەێ دکیشیاد و تەپ و تووز فرەێگ گەرد خوەێ دبردیاد و دنیشتیادە چەو رەنگین و قژ سووریێ. خێاوان چوولْ بۆ و هۆچ دەنگێ نەهاتیاد. تماشاێ مناڵ کرد و لە وەرْ خوەێەو وەت:«ئیمڕوو یا سوو ولْد کەم یا لە دەر مەچد[1] یا خێاوان. چووزانم؟» لەێ وەختە چەوێ کەفتە پیاێگ سەر کردبۆدە ناو گەناڵدانێگ[2]. چەنە خوەێ بۆ. ژن مناڵ کڕان و چییە لاێ پیا و وەت:«مینەێ چە کەید؟» پیا سەر لە ناو گەناڵدانی دەرهاورد و وەت:«تۆ دی کیید؟» ئێجار بسکەێ کرد[3] و وەت: «چ پرسیارێگ کردم. دیارە نیەزانم کیید؟» ژن دوجارە پرسی:«وەتم مینەێ چە کەید؟» پیا دەس لە گەناڵەو تەکانەو و وەت:«مینەێ...

---

[1] - meçid **مزگەفت**: مسجد.

[2] - genaĺdan **زۆلدان، زبیلدان**: آشغالی.

[3] - biske girtin **زەردە خەنە**: زهرخند.

مینەیٚ... ئەو کوتەگەیٚ خوەم کەم.» ژن قەیٚریٚگ فکرەو کرد و وەت:«چشتیٚگ دیدەو؟»پیا جواو داد:«نە. نە.» ژن وەت:« ئەو کوتـەگـەد ئـڕا چەدە؟» پـیـا هـەم سـەر کـردە نـاو گـەناڵدانییـەگـە و وەت: «مـەردم گـشت دینەسەوەیٚ»ژن وە دەنگ بـەرزیٚـگ پرسـی: «کـی؟ کـی دیەسـەوەیٚ!»چمانیٚـگ لـە بـن چـاڵاوەو قـسە دکردیـاد و وەت:«تـۆ. سیاسـەتبـازەیـل. دوکانـدارەیـل. دوگـدرەیـل. کتاوفرووشەیل... تـازە رووسـەم و سـووراوییش.» هنـایٚ وشـەیـل ئـاخر دوەتیـاد سـەریٚ لـە گـەناڵدانیـەگـە دەرهـاوردبـۆد. ژن وە تاجوویٚگـەو پرسـی: «رووسـەم و سـووراو دی کیـین؟» پیـا وەت:«رووسـەم رووسـەم داستان. قارەمان نـەتـەوەئـی. سـووراویش کوڕیٚـە.» پیـا چمانیٚ ئڕا یەکم جار بۆ منالـەگـە دۆنیـاد! وەت: «منـاڵ خوەدە؟» ژن سەر خسە خوار و جواو داد: «ئا» پیا وە ئارامیٚگـەو پرسـی:« نیـەزانـی بـاوگیٚ کییـە؟» ژنـیش ئارامترەک جواو داد: «نە» پیا هناسیٚگ کیشاد و ئیٚجـار

وەت: «رووسەم مردێە» هەر دوگێیان بێدەنگ بۆن منالْ هێمان دەسێ لە ناو دەمێ بۆ، بوو گەن گەهنالْدانییەگە دهاوردیادە لۆتێیان. ژن بێدەنگی شکان و وەت: «فرە گەردیدە؟» پیا هەم هناسێگ کیشاد و وەت: «ئەرێ هەر کوورە بۆشید. ناو مەچدەیل، خێاوانەیل بێاوانەیل...» ژن دەس منالْ وێلْ کرد و سەر کردە ناو گەنالْدانەگەوە گوواێ یەێ دەقە پێ نەچی دەم گرتەو زەمین و هەلاورد. پیا تەرەق تەرەق خەنس. ژن ئەسر زایە ناو چەوێ و بڕگ بڕگ[١] وەت: «منیش گەردیمە و پێاێ نەکردمە» خەنە وە بان دەم پیا وشک بۆ هەر دوگێان تماشاێ یەک کردن گوواێ هۆچ نەوەتن. پیا وە دەربالْ دڕیاێ کوترەگەێ ئەرەق دەمچاوێ سڕی و وەت: «رووسەم مردێە. سووراویش مردێە» منالْ دەس کردە گیرە و. ئەسرەیل سییە لە گوناێ ژن داچووڕیاد. پیا

---

١ - biŕig biŕig بڕە بڕە، کوت کوت: بریده بریده (بڕگ بڕگ وەت: با لکنت و برید بریده گفت)

پشت کردەو پێیان و چی لە وەر خوەیەو دوەتیاد: «بچم ئەو کوتەگەم بۆنمەو لەیرەیشە نەق. هەر دوگیان مردنە. رووسەم. سووراو....»

سەد ساڵ تەنیائی

پیا سەر نابۆدە ژێر چناوکە[1] و گشت قورسی خـوەێ خسبۆدە مل کتاوخانەگە. لەو دەسێ کتاوێـگ وە سـۆک تیەریک کتاوخانەگە دەرهاورد. ئەو کتاوەگان وەرەو یـەێ لاتـرەک چـین و یـەکێگێـان وە رمـەێگـەو کـەفتـە زەوی.

---

[1] - çinawke چەنە، چناوە، ئەرزەن، ئەرزەنگ: چانە.

نادەیٚ بان میزەگە. دەسیٚ دلەرزیاد. یەیٚ کەم چەو دۆرانە[١] کتاوەگان کە پەخش و پەڵاوە بۆن. چەوەیلیٚ خاس نیەدۆنیاد. سزیان و سوورەو بۆن. ئەیٚنەکەگەیٚ دەرهاورد و پاکیٚیەو کرد. ئاسمان نیمە رووشن بۆ و هەور سییەیٚگ وەر رووژنایٚ خوەر گرتبۆد. کتاوەگە گرتە دەسەو. دەس کردە خوەنین: ژن و پیایٚگ لە لایٚ چەم گەورایٚگ ئارام ریٚ دکردیان. پیا وەت:« راسی فریشتە چەنم هاتیدەسە دونیا؟» ژن وەت: شەشم. پیا خەنی و وەت:« سەرساڵ سۆرمان[٢] کەیٚ بۆ؟ » ژن سەر تەکان داد و وەت:« ئی پرسیٚارەیلە چەس یەیٚجا هاتەسە ناو سەرد؟» پیا وەت: «هەر ئیجوورە.

---

١ - çew düranin **ئیدیوومیٚگە لە زووان کوردی وە واتەیٚ ئیسفا گرتن وە...**: اصطلاحی در زبان کردی به معنای چشم دوختن به ...

٢ - sür **زەماوەند**: عروسی.

خوەمیش نیەزانم» وایێ تونێگ هەڵکرد[1] و دەورملی[2] کەو ژنەگە وەگەرد خوەیا برد گوورێ ژن دوجارە گرتەێ و کردەێ سەرا. پیا چشتێگ وەت: گوورێ وا دەنگەگە برد. ژن وەت چە وەتی: «پیا وەت: «هۆچ» هەر دوگیان وەرەو بان چیان. ئاوەگە وەرەو خوار. ژن یەێجار پێچیا خوەیا و وەت: «سەردە» پیا شانەیلێ خسە بان و چەو دۆرانبۆدە ئاوەگەیا کە لە لایانا دچیاد. خوەر ددیادە ناو شیشەێ ئەینەکەگەێ کە لەێ باوەتەو خاس نووایێ نیەدۆنیاد. هۆچ کامێیان قسە نیەکردیان. گووش دابۆنە دەنگ ئاوەگە. پیا یەێ دەفە وەت: «ئەو بانە هۆچ دیار نییە. بەو تونتر بچیمن. بدەویم تا بزانیم ئەو بانە چۆنە؟» ژن خەنی و وەت: «ئەو بانیشە جوور ئێرەس.

---

[1] - heĺ kird **دەس پێکرد**: شروع کرد (**وایێ تونێگ هەڵکرد**: تند بادی شروع شد.)

[2] - dewrmilî **چوارشو، لەچکێ ک ئافرەتەیل ددەنەێ دەور ملا**: چارقد، روسری.

هەر لەێرە بنیشیم و تماشایٚ ئاو بکەیـم» پیـا وە دەنـگ بەرزێگەو وەت: «نە بچیم تونترەک بچیمن.»

□□□

ئـەێنـەکـەگـەیٚ نـادە بـان میـزەگـە. گـەرمـیٚ بـۆ لـە شوونەگەیٚ خوەیٚ هێز گـرد و چـی پـەنجـەرەگـە وا کـرد هەورەیل فرەێگ هاتەبۆن و دەور خـوەر گرتبـۆن. کـزەیٚ سەردێگ هاتە ناو و دادە پەڕەیل[1] کتاوەگە و چەن لاپەڕە دادنـەو. پیـا دوجـارە هـات و دانیـشتە شـوون خـوەیٚ، رووژنایی کەمترەو بۆ؛ کتاوەگە گردە دەس و خوەنی. لە نـاو ئاپارتمانـەگـە وەرەوەر یـەک دانیـشتبۆن. پیـا قـول خسبۆدە بان یـەک و رووژنامـەێـگ گرتبـۆدە دەسـەو. ژن تـووک پرتقاڵێـگ گـەرد چـەقـوو هـەنجانیـاد، وردەگـانیٚ رشیادە بان میز و فەرشەگە. پیا سەر لە بان رووژنامەگە هێز داد و وەت: «فریشتە ناو فیلمەگەیٚ دۆەشەوێـن چـە

---

[1] - pere بەڵگەیٚ لە قاقەز: صفحە .

بـۆ؟» ژن وەت: «بـاد مـا را خواهـد بـرد[١]» دوجـارە رووژنامەگە گرتە نووایٚ چەوەو. ژنیش تووکەیل هەنجیایٚ ناو دەسیٚ دوجارە هەنجان و لە شوون خوەیا هێز گرت و دەورییەگەیٚ وەر دەسیٚ بردە ناو ئاشپەزخانەگە.

یەیٚ کەم پیٚ چی تا دوجارە هاتە شوونەگەیٚ خـوەیٚ و دانیـشت و وەگـەرد دەسـماڵێگ وەشـکیادە[٢] شیـشەیٚ میزەگان. سفت دکیشیادەیٚ جوورێـگ دەنـگ شیـشەگـان دەرهـات. پیـا لـە پـشت رووژنامـەگـە وەت: «بـەسـە دی تووکێیـــان بردیـــد» ژن ســـەر هێـــز داد و پـــشت دادە سەندەلیەگە و چەوەیلیٚ بەساد. پیا رووژنامەگە فرە دادە بان میزەگـە. ژن چـەوەیلـیٚ وا کـرد و وەت: «هـا ویـرد[٣] یەێجـار چیمنـە سـینما فـیلم خووفناکێـگ[٤] دیمـن؟» پیـا

---

[١] - وا وەلا بەێدەمان.

[٢] - weşkiyade pêyew دەس کردە پیٚ: شروع کرد.

[٣] - wîr هۆر، ڤیر، بیر، هزر، فکر: یاد.

[٤] - xûfinak خەوفدار، سامناك: ترسناك.

وەت: «نە. کەیَ؟» ژن:«ساڵ ٨٩ بـۆ» ژن: «نـە. نـە! چشتێگ وە ویرم نیەتیـەیَ» دوجـارە رووژنامـەگـە گرتـە دەسەو.

□□□

کتـاوەگـە لـە دەسـیَ کـەفـت. دەسـەیلـیَ دلـەرزیـاد. چەمیادەو دوجارە وازیَ کرد لاپەرەیَ چل بۆ. پیا وە نـاو سـاڵوون نـەخـوەشـخانە[١] ریَ دکردیـاد. دەنـگ جیـرەیَ کەوشەگەیَ دژنەفتیاد کەسێگ لە لایَ بۆ چشتێگ لە لایَ خوەیەو دوەتیاد. خاس گووش داد، ئایەیل قورئان بۆ لە ئەولاترەک لە ئاخر ساڵوونەگە ریشچەرمێگ دانیـشتبۆد و دهاتیـادە نـووا و شـێئر ئاشـقانە دخـوەنیـاد و فیکـە دکیشیاد. یەیَ جار دخەنیـاد و ئیجـار دبـۆاد گیـرە. پیـا دانیشتە بان سەنـدەلییـێگ و سـەر گـردە نـاو دەسـەیلـیَ.

---

[١] - nexweşxane **بیمارخانە، تیمارخانە**: بیمارستان.

چـەوێ کـەفتـە لـەبـاس چـەرمگـێ. پـەرەسـتارێگ بـۆ، وەت:«دوکتـور گـەردد کـار دێـرێ»چییـە نـاو مـەتـەب دوکتورەگە. تەبڵاو قەێ دەرەگە خـوەنـی «فوق تخصص مغز و اعصاب[۱]» دوکتور لە پشت میـزەگـە دانیـشتبۆد و سـەرێ داخـسبۆد خـوار و گـەرد خودکـارەگـەێ بـازی دکردیاد. ئامارژە کردە پیا و وەت. دانیش. پیا لە کـەمـار سەندەلیەگە دانیشت. «نەخـوەشـیێ کـە ئیمـە وە گـەرد ئازمایـشتەیـل فـرە زانـسیمنە ئـالزایمرە. ژنـەگـە ئـالزایمر گردێە» پیا پشت دادە سەندەلییەگـە. ئـەرەق سـەردێـگ نیشتە بان تێوڵێ دەس نادە بان چەوەیلێ دەنگ خـوەێ ژنەفت«ئالزایمر لەێ سنە» دی هۆچ نەوەت.

□□□

---

[۱] - لێزانْ مێژگ و ئەساب.

دەر کتاوەگه ناد و ڕۆەگەیٚ خوەنی سەد ساڵ تەنیائی گابریل گارسیا مارکز. ئەرەق تێولێ وه گەرد دەرباڵ دڵنگەگەیٚ[١] سڕی. ناو دڵێ دشێویادە یەکا. هنایٚ کتاوەگه نادە شوون خوەیٚ دەسەیلیٚ دلەرزیاد.

---

١ - diĺing **جنك، جل و بەرگ**: لباس.

چیرووکێگ ئڕا ئەوانە کە نیەتوانن بخوەننەێ

ئێ چیرووکە دخوازم[١] بنۆسم ئڕا ماسی و کەوتر و فیل نییە. ئڕا پیاێگە کە ئەێنەکییە و هەر رووژ دچوودە زانستگا. ئی چیرووکە ئڕا سەرکوومار و سەر پۆلیس و سەرووکەیل[٢] ترەک نییە. ئڕا ئەو پیاسە کە لە شوون

---

[١] - dixwazim **توام، توەم، دەخوازم، دەمەوێ**: می‌خواهم.

[٢] - serûk **سەرکردە، رێبەر**: رهبر.

کڵاسەگان لە زانستگا سووار پـڕژووەگـەێ بـوود و دچـوود ئڕا ماڵ. ئەڵبەت ئی چیرووکە ئرا دوت[١] رەنگینێگە کە لە خێاوان بۆە هڵاڵەێگ و ئڕا پیاێگ لـە مێـوانی داوەت بـۆ نیــە یــەێ جـار تــرەک ئۆشــم یــە چیــرووک پیاێگــە کــە ماشینگە لە پارکینگ ماڵێان پارک دکەێـد و هێمـان پـاێ وە ماڵ نەرەسیە؛ خووڕێدە سەر ژنەگەێا کـە نـەهـار چـە دێریمن؟ ژنیش بێهۆچ قسەێگ میزەگە دچنێد. پیا کە تا چەن سات وەرجە یە لە سەر کڵاس وڕ دیاد ئێسە خەفـە بۆە کەمچکەگان پشت سەر یەک دکەێدە ناو دەم تا تەنیا زگێ تێر بکەێ و لـە شـوونیش دچـوودە نـاو دیمـەگـەێ. وەتم کـە ئـی چیرووکـە ئـڕا سیاسـەتبازێـگ کـە دخـوازێ تریبوون سلا بدەێ[٢] هناێ قسە دکەێد، نییە. ئـڕا شـازاێە و گێـا نییــە. ئــڕا ژن و منــاڵیش نییــە. چــە بۆشــم کــە چیرووک پیاێگە کە ئێسە شەس ساتە دەر لە پشتەو لـە

---

[١] - dut **دۆەت، کچ، کەچ، کیژ**: دختر.

[٢] - Sila bideŷ **قۆتا بدەێ**: قورت بزند.

خوەێ بەساس و ها پاێ کامپێوترەگە. ژنیش تەنیا نیشتە وەر کاناڵ ماهوارە خڕ ددەێد و ئاخر سەریش شەکەت دبوود. دچوود و گووشی تلیفانەگە هێز ددەێد نزیک یەێ سات گەرد کەسان ترەکا قسە دکەێد و وەختێگیش دی کارێگ نەێری رووژنامەێگ کە شێوەگەێ سەندێە لە بان میزەگەێ هەڵگرد کە لە پەڕەێ دومێ نێوساس: «چیرووکێگ ئڕا ئەوانە کە نیەتوانن بخوەننەێ.» ئەوەیش نیەخوەنێدەێ دوجارە دخەێدەێ شوونێگ و ئێجار جرپیەو دبوود و دخەێدەێ ناو زێلدانی و دخوازێ بچوود گەرد شێوەگەێ قسە بکەێ گوواێ ئەویش چەن ساتە کە خەفتێە... ئی چیرووکە ئڕا پیاێگ کە خەفتێە، نییە....

ڕەوایەت یەێ مرۆژ

(گرتارێگ لە مەسخ کافکا)

ئیێ چیرووکە[1] کە دخوازم بنۆسم چیرووک خوەم نییە. هن یەێ مرۆژەێگە کە دو رووژ پێش مرد. پێرەکە لە بان نیمکەتێگ لە پارک دانیـشتبۆم و نووڕسـیامە ئاێمـەیلـەو. قاقەزێگ نابۆمە بان قولم و دخواسیام لە بارەێ ناسنامە[2]

---

[1] - çîrûk **مەتەڵ**: داستان.

[2] - nasname **پێناسە**: شناسنامە.

و تاکەیاتی[١] بنۆسم. هەر لەیوا فکر دکردیام کە دیم مرۆژێگ وە سەر کلگمەو خڕ دخواردیاد کلگم راس گردم کە بکەفێ. گوواێ هەڵەوگەردیاد و سەر راسەو کرد و چەو بڕیە ناو چەوم. مرۆژ سییە و فەقیرگ بۆ. یەی قەێر تماشام کرد و وەت: «تماشاێ چەم کەید؟» رخم نەچی و وە سەر خوەم وەتم: «هۆچ» قەێرێگ پێ چی تا قاچ و قول باریکێ جیوەجی کرد و وەت: «تا ئێسە لە چنگ هزار ئاێم دەرچیمە» دەنگێ جور ژن پەنجیا ساڵانێگ بۆ. وەتم: «لە کوورە هاتیدە؟ چیرووکێگ دێری؟» وەت:«لە یەکێگ لەو ماڵەیلە. یەێ رووژ لە خەو هەڵسام و دیم بۆمەسە مرۆژێگ. شۆەگەم خەفتبۆد و مناڵەگانم لەو دیمەگە خەفتبۆن لە بەدبەختی خوەم وە قول تەختەگە کیشامە خوار. ئەوقرە بۆچگەو بۆم کەسێگ نەدیەم و دەنگم وە گووش کەس نەڕەسی. یەێ قەێر لە ناو ماڵ

---

[١] - takayetî **تاکە کەسی**: فردیت

خرٍ دخواردم. زاورم چی[١] شۆەگەم یا منالّەگانم پا بننە بانم و بتلیەم. چیمە ناو هسار و ناو کولانەیٚ مرۆژەیل و رێییێگ پێیا کردم. غەریبی دکردیام و یەگ لە منالّەگانم دۆرم خوسە دخواردیام. مرۆژە هناس سەردێگ کیشاد. لەێرەو وە بان قاقەزەگەم نۆسام: «مرۆژەیٚ بێچارە» شوون قسەگان گرد و وەت:«چە بۆشم ئڕاد؟ لە رووژەیل سەرد و تیەریک و وە ئەو هەمگە کارە کە وەتن نەدێریٚ. وە ناو شار مرۆژەیگ تەنیا نەبۆم. فرە کەس جور من بۆن برێگ شەوەیل ئاو و ئاگر کولانەمان گردەوەر و برێگ رووژەیل مرۆژەیل سوور و باڵدار هێرش[٢] کردیانە پیمان و ئیمە و لە ئیمە زووردارترەک بۆن و ئیمەیش شارەگەمان بردیایمنە جی ترەک. ...

چە بۆشم لە بەدبەختی کە یەکێگ و دووان نەۆن رووژێگ هزار جار خوەم لە ژێر قاچ و قول ئاێمەیل دەمە

[١] - zawirim çî رخم چیٚ، زیەڵم چیٚ: ترسیدم.
[٢] - hêriş ئێرشت، هێرشت، هەڵامات: حمله، یورش.

لا.» مرۆژە بێ دەنگەو بۆ و منیش دەسم هاوردمە بان تا خاستر بۆنمەێ. مرۆژ لەڕ[١] و سییەێ بۆ و سیاتی وەک شەو بریقەێ دهاتیاد. چمانێگ مینەێ وشەێگ دکردیاد. وشەیلێگ لە تووز سالاًن فرەێگ دانیشتبۆدە بانێیان. تا ئێسە هەرچێگ وەتبۆد لە سەر قاقەزەگە نۆسابۆمەێ. یەێجا بێدەنگی شکانم و وەتم «چە وە سەر شۆەگەد هات؟» چمانێگ نەژنەفت چە وەتم و هۆچ نەوەت. لەێرە پڕ رەنگ تۆسام ناسنامە، ئێجار خەت خەتی کردم مرۆژ یەێجا وەت نیەزانم هاتێ تا ئێسە ژن خوازبۆد یا گەرتی بۆد و کەفتبۆدە پاێ دیوارەیل. ئرا یەگ ئەوسا هەمۆشە دکیشیاد. ئی چەنیە بەدترەو بۆد. زانسم دێرێ جواو پرسیارەگەم ددەێد. گوواێ دەنگێ فرە کزترەو بۆ.«دی هساو مانگ و سالاًن وە دەسم نییە. تۆ زانید چەن سالاًنم؟» «نیەزانید وەلیفەتێ[٢] چەس بزانید؟» دی

---

[١] - leŕ زەز چاخ، یەێلوو، لاواز: لاغر.

[٢] - welîfet ئەرزشت، قازانج، بایەخ: ارزش.

دەنگێ ئەوقرە کزەو بۆ نیەژنەفتیام چە دوەتیاد چمانێگ وە گەرد خوەێ قسە دکردیاد. سەر خستبۆدە خوار لە قەێ کلگم کەفتە بان قولم هەر چەوم وە شوونێ بۆ تا هەنێگ لە قولم چییە خوار و ناو تەپ و تووزەگە نوقما بۆ. نوورسمە قاقەزەگە قەێرێگ سیەیەو کردبۆم. لە سەر وشەێ تاکەیاتی خەت کیشام و قاقەزەگە چپانمە[1] ناو گیرفانم و هەڵسام. هەگ هەڵسام دەنگ ناڵەێگ ژنەفتم قولم جیوەجی کردم، دیم لە ژێر کەوشەگان لە ناو خاکەگە لەشْ مرۆژ سییەێگ کەفتێە...

---

[1] - çipanin تەپانن، سرانن: چپاندن (قاقەزەگە چپانمە ناو گیرفانم: کاغذ را در جیبم چپاندم)

ئەجەڵ

رانەندە وەت: «ترمز برِیمە٠» پیا خـوەیٚ لـە ماشـین دخسەو خوار. تـرەیلـی لـە نـوواتر وسـاد و هـۆچ وە پـیٚ نــەهــات. گــوواێ پیــا مــرد. رانــەنــدە دادە نــاو ســەر خوەیٚ.....

یەتیم

:داێگە ئڕا مەردم هەنگۆر و سێف بردن ئڕا ئەوماڵە؟
:ئەوانە یەتیمن رووڵە.
:ئیمە کەیٚ یەتیم بۆمن؟
:زوواند بوورٍ
باوگ مناڵ ئەو شەوە مرد.....

مشتێ خوەشی / ٤٧

kuĺe çîrûki kurdî

Miştê xweşî

Nesrîn babaxanî

Wêraşter: jiyar cihanferd